

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 378.147:62-82

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2026.65.14-19>

Віталій САГАН, д-р філософії

ORCID ID: 0000-0003-1042-8353

e-mail: Sagan2161@ukr.net

Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, Хмельницький, Україна

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ РЕЧОВОЇ СЛУЖБИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ТКАНИН

Вступ. *Формування фахових компетентностей майбутніх офіцерів речової служби в системі вищої військової освіти є важливою умовою ефективного функціонування системи тилового та речового забезпечення Державної прикордонної служби України. В умовах оновлення нормативно-технічної бази й упровадження сучасних матеріалів особливої актуальності набуває підготовка офіцерів, здатних професійно оцінювати якість матеріальних засобів. Здатність визначати фізико-хімічні властивості тканин і матеріалів безпосередньо впливає на прийняття управлінських рішень у процесі контролю якості та забезпечення належних умов служби особового складу. Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному розкритті змісту фахової компетентності майбутнього офіцера речової служби щодо визначення фізико-хімічних властивостей тканин і матеріалів, а також у визначенні шляхів її формування в процесі фахової підготовки за освітньо-професійною програмою "Організація діяльності тилових підрозділів ДПСУ".*

Методи. *Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: аналіз і синтез – для уточнення змісту фахової компетентності й обґрунтування її структурних складників; контент-аналіз – для опрацювання наукових джерел, нормативно-правових актів, військових стандартів і технічних специфікацій у сфері речового забезпечення; узагальнення та систематизацію – для визначення педагогічних умов формування компетентності щодо тлумачення фізико-хімічних властивостей матеріальних засобів; логічне моделювання – для обґрунтування взаємозв'язку між теоретичною підготовкою та практичною діяльністю офіцерів речової служби.*

Результати. *У результаті дослідження встановлено, що фахова компетентність щодо визначення фізико-хімічних властивостей матеріальних засобів номенклатури речової служби (СКс24) має інтегрований характер і формується з урахуванням вимог чинних військових стандартів і технічних специфікацій. Визначено педагогічні умови її ефективного формування, зокрема поєднання теоретичної та практичної підготовки, використання зразків тканин і кейсових завдань професійного спрямування. Доведено, що недостатній рівень сформованості цієї компетентності знижує ефективність контролю якості речового майна та підвищує ризики у службовій діяльності начальників речової служби.*

Висновки. *Здатність майбутніх офіцерів речової служби визначати фізико-хімічні властивості тканин і матеріалів є важливим складником їхньої професійної готовності до виконання службових обов'язків у системі речового забезпечення ДПСУ. Цілеспрямоване формування цієї компетентності з урахуванням нормативно-технічних вимог і практичних завдань сприятиме підвищенню якості фахової підготовки та зменшенню ризиків прийняття неякісного речового майна.*

Ключові слова: компетентність; речове забезпечення; фізико-хімічні властивості тканин; офіцер речової служби; якість матеріальних засобів; педагогічні умови; Державна прикордонна служба України.

Вступ

Кафедра логістики Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (далі – Національна академія) здійснює підготовку майбутніх офіцерів за освітньо-професійною програмою "Організація діяльності тилових підрозділів Державної прикордонної служби України" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (далі – ОПП "Тил"). Однією із фахових компетентностей спеціалізації є СКс24 – здатність визначати основні фізико-хімічні властивості (далі – ФХВ) матеріальних засобів номенклатури речової служби, зокрема поверхневу густину, повітропроникність, гігроскопічність, зносостійкість, стійкість фарбування та вміст формальдегіду, що стосуються передусім тканин і матеріалів, які використовуються для виготовлення предметів речового майна (National Academy of the State Border..., 2025a).

Важливість цієї компетентності в сучасних умовах важко переоцінити, адже вона є фундаментом професійної діяльності офіцера речової служби. Актуальність теми зумовлена необхідністю підготовки фахівців, які не лише володіють методикою антропометричного забезпечення, а й глибоко розуміють технологічний складник

виробництва військового однострою. В умовах стрімкого розвитку текстильної промисловості й упровадження новітніх матеріалів (мембранних тканин, термостійких волокон, сучасних утеплювачів) здатність офіцера фахово оцінювати ФХВ майна безпосередньо впливає на якість екіпування особового складу, його комфорт і збереження здоров'я під час виконання завдань за призначенням. Таким чином, виникає нагальна потреба в теоретичному обґрунтуванні та практичному розкритті змісту цієї компетентності як одного із ключових елементів фахової підготовки майбутнього офіцера речової служби органу охорони державного кордону Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ).

Огляд літератури. Нормативне підґрунтя формування фахової компетентності майбутніх офіцерів речової служби щодо визначення якості матеріальних засобів становлять чинні військові стандарти у сфері речового забезпечення. Зокрема, Військовий стандарт 01.301.001–2018 (02) "Речове забезпечення. Система розроблення предметів для речового забезпечення" (Управління стандартизації, кодифікації та каталогізації, 2018) регламентує порядок розроблення, випробування та прийняття на забезпечення предметів речового

© Саган Віталій, 2026

майна, у тому числі матеріалів для їх виготовлення. У вимогах зазначеного стандарту акцентується необхідність оцінювання властивостей матеріалів на всіх етапах життєвого циклу предметів речового забезпечення, що обумовлює потребу в цілеспрямованому формуванні відповідних професійних компетентностей у начальників речової служби.

Проблематика формування фахових компетентностей офіцерів тилу в межах освітньої програми "Організація діяльності тилових підрозділів ДПСУ" неодноразово ставала предметом наукових досліджень. Так, у праці (Пономаренко, 2025) здійснено поглиблене обґрунтування компетентнісного складника підготовки офіцерів тилу на основі аналізу особливостей їхньої професійної діяльності. За результатами дослідження визначено ключові напрями службової діяльності, що мають вирішальне значення для забезпечення життєдіяльності військових частин, зокрема: організація військового господарства, управління матеріальними засобами, експлуатація технічних засобів тилу, утримання об'єктів інфраструктури й житлового фонду, контроль якості матеріалів і продуктів, а також планування та організація підготовки особового складу з тилових питань.

Водночас у науковій літературі наголошується на недоліках практичного складника фахової підготовки офіцерів тилу. Зокрема, у дослідженні (Саган, 2025) проаналізовано зміст однієї з навчальних дисциплін і встановлено, що формування окремих професійних компетентностей здійснюється недостатньо повно. Автором зазначено дефіцит практичних занять, без яких неможливе ефективне оволодіння навичками визначення фізико-хімічних властивостей матеріалів, що надходять на забезпечення ДПСУ. Отримані результати свідчать про необхідність подальшого методичного опрацювання зазначених аспектів підготовки.

Комплексний підхід до вдосконалення підготовки офіцерів до виконання логістичних функцій у ДПСУ представлено в дослідженні, проведеному у 2019–2022 роках на базі Національної академії (Sahan, Ponomarenko et al., 2025). У межах цієї роботи обґрунтовано методологію підготовки майбутніх офіцерів до логістичного забезпечення військових частин і доведено, що підвищення ефективності навчального процесу можливе за умови впровадження спеціально розробленої методики й відповідних педагогічних умов у систему підготовки вищого військового навчального закладу.

Питання компетентнісного підходу до професійної підготовки фахівців логістичного профілю отримали розвиток і в працях зарубіжних дослідників. Зокрема, польський науковець М. Матуш (Matusz, 2008, с. 191–192) визначає п'ять базових ключових компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності: навчальну, комунікативну, соціальну, діяльну та інформаційно-комп'ютерну. Автор підкреслює, що відсутність належного рівня сформованості зазначених компетентностей унеможливує досягнення високої професійної ефективності.

Подальший розвиток компетентнісного підходу простежується у працях В. Фурманека, який трактує компетентність як наявність підготовленості до виконання певних видів діяльності (Furmanek, 1997, р. 14), а професійну компетентність – як результат цілеспрямованої та системної професійної підготовки (Furmanek, 1998, р. 184).

Узагальнення результатів проаналізованих наукових праць дає підстави стверджувати, що основна увага дослідників зосереджена на теоретичному обґрунтуванні переліку фахових компетентностей офіцерів тилу та виявленні загальних проблем їх формування у про-

цесі навчання. Водночас питання розроблення методики формування окремих спеціалізованих компетентностей залишаються недостатньо опрацьованими.

Зокрема, попри високу практичну значущість контролю якості матеріальних засобів, проблема обґрунтування методики формування фахової компетентності СКс24, пов'язаної з визначенням фізико-хімічних властивостей матеріальних засобів номенклатури речової служби, у системі підготовки у вищих військових навчальних закладах досі не набула належного науково-методичного висвітлення. Відсутність цілісних досліджень у цьому напрямі зумовлює актуальність і визначає наукову спрямованість пропонованої роботи.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та практичне розкриття змісту фахової компетентності майбутнього офіцера речової служби щодо визначення ФХВ тканин і матеріалів, а також шляхів її формування у процесі фахової підготовки здобувачів вищої освіти за ОПП "Тил".

Методи

Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: аналіз і синтез – для уточнення змісту фахової компетентності та обґрунтування її структурних складників; контент-аналіз – для опрацювання наукових джерел, нормативно-правових актів, військових стандартів і технічних специфікацій у сфері речового забезпечення; узагальнення та систематизацію – для визначення педагогічних умов формування компетентності щодо тлумачення фізико-хімічних властивостей матеріальних засобів; логічне моделювання – для обґрунтування взаємозв'язку між теоретичною підготовкою та практичною діяльністю офіцерів речової служби.

Результати

Згідно з робочою програмою навчальної дисципліни "Економіка, організація та планування речового забезпечення" (далі – РПНД "ЕОПРЗ"), (National Academy of the State Border..., 2025b), на вивчення теми 2 "Виробництво військового одягу та взуття" передбачено 10 аудиторних годин та 6 годин самостійної роботи. Проте результати проведених семінарських занять і контрольного опитування здобувачів вищої освіти за ОПП "Тил" засвідчили недостатній рівень оволодіння цією темою та низьку якість засвоєння фахового матеріалу.

На нашу думку, основна проблема полягає у відсутності тісного зв'язку між теоретичною базою та реальною практикою виробництва. Для того, щоб майбутній офіцер міг компетентно визначати ФХВ матеріалів, з яких виготовляється однострій Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ), недостатньо лише вивчення теорії в аудиторії. Необхідне глибоке розуміння технологічних процесів, що потребує безпосереднього ознайомлення з потужностями підприємств текстильної та легкої промисловості. Отже, існує суперечність між вимогами до професійної компетенції (СКс24) й обмеженими можливостями традиційних методів навчання, які не передбачають регулярного відвідування профільних виробництв і залучення експертів галузі з виробництва тканин та одягу до освітнього процесу.

Здатність визначати основні фізико-хімічні властивості матеріальних засобів номенклатури речової служби (СКс24) з позиції начальника речової служби органу охорони державного кордону Державної прикордонної служби України (далі – НРС) має прикладний управлінський характер і є складником професійної готовності до виконання службових завдань у сфері речового забезпечення.

У процесі дослідження встановлено, що зазначена компетентність є інтегрованою та включає професійно-орієнтовані, операційно-практичні й аналітико-управлінські компетентності.

Професійно орієнтовані компетентності передбачають володіння системою знань про фізико-хімічні властивості тканин і матеріалів, що використовуються для виготовлення предметів речового майна, зокрема їхній волокнистий склад, щільність, гігроскопічність, повітропроникність, зносостійкість, термостійкість і стійкість до дії вологи. Начальник речової служби ООДК ДПСУ повинен розуміти вплив зазначених властивостей на експлуатаційні характеристики однострою в різних кліматичних та оперативних умовах охорони державного кордону.

Операційно-практичні компетентності полягають у здатності здійснювати первинне оцінювання якості матеріальних засобів у процесі приймання, зберігання та експлуатації, визначати відповідність фактичних властивостей матеріалів до вимог нормативно-технічної документації, виявляти ознаки невідповідності або зниження якості тканин, а також обґрунтовувати рішення щодо доцільності використання або відмови від приймання речового майна.

Аналітико-управлінські компетентності виявляються у здатності НРС використовувати результати оцінювання фізико-хімічних властивостей матеріалів для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності системи речового забезпечення, зменшення втрат і рекламацій, забезпечення належних умов служби та збереження здоров'я особового складу.

Таким чином, компетентність щодо визначення ФХВ матеріальних засобів номенклатури речової служби є важливим складником професійної діяльності НРС ООДК і потребує цілеспрямованого формування у процесі фахової підготовки майбутніх офіцерів.

У ході дослідження встановлено, що формування здатності майбутніх офіцерів речової служби визначати основні ФХВ матеріальних засобів номенклатури речової служби має здійснюватися з урахуванням чинних вимог нормативно-технічної документації у сфері речового забезпечення. Зокрема, положення Військового стандарту 01.301.001–2018 (02) "Речове забезпечення. Система розроблення предметів для речового забезпечення" визначають послідовність процедур розроблення, випробування та прийняття на забезпечення предметів речового майна, що передбачає обов'язкове оцінювання властивостей матеріалів на різних етапах їхнього життєвого циклу.

Зазначені положення стандарту обумовлюють необхідність залучення офіцерів речової служби до процесів контролю якості матеріалів під час виготовлення та випробування дослідних зразків, оцінювання відповідності матеріалів до вимог технічної специфікації та зразка-еталона, а також прийняття управлінських рішень щодо доцільності прийняття речового майна на забезпечення. У зв'язку із цим здатність визначати ФХВ матеріальних засобів розглядається не як окрема матеріалознавча навичка, а як складник професійної готовності НРС до виконання службових обов'язків.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що зміст компетентності щодо визначення ФХВ матеріальних засобів номенклатури речової служби має формуватися з урахуванням етапів системи розроблення предметів речового забезпечення, визначених військовими стандартами, і бути орієнтованим на практичні завдання службової діяльності офіцерів в ООДК.

Аналіз асортименту тканин, що застосовуються для виготовлення предметів військової форми та спорядження, свідчить про переважне використання сумішних матеріалів на основі натуральних і синтетичних волокон, які забезпечують поєднання міцності, зносостійкості, повітропроникності та водозахисних властивостей. Зазначені особливості обумовлюють необхідність оцінювання офіцерами речової служби фізико-хімічних показників матеріалів, зокрема поверхневої густини, повітропроникності, гігроскопічності, стійкості до стирання та дії вологи, у процесі контролю якості речового майна.

Практична значущість компетентності щодо визначення фізико-хімічних властивостей матеріальних засобів номенклатури речової служби підтверджується положеннями наказу Міністерства оборони України від 19.07.2017 № 375 "Про затвердження Порядку здійснення контролю за якістю речового майна, що постачається для потреб Збройних Сил України" (Міністерство оборони України, 2017). Зазначеним нормативним актом визначено процедури приймального контролю товару за якістю, відбору зразків і проведення лабораторних випробувань, участь у яких потребує від представників замовника здатності оцінювати відповідність матеріалів до вимог нормативної і технічної документації.

У цьому контексті здатність визначати ФХВ матеріалів розглядається як необхідна умова виконання службових обов'язків НРС, зокрема під час прийняття рішень щодо придатності речового майна до постачання та використання за призначенням.

У процесі дослідження встановлено, що зміст компетентності щодо визначення основних ФХВ матеріальних засобів номенклатури речової служби має формуватися з урахуванням вимог технічних специфікацій Міністерства оборони України, які визначають конкретні показники якості матеріалів і методи їх контролю. Зокрема, технічні специфікації "Тканини бавовняні та змішані" ТС А01ХJ.29979-539:2025 (02) (Міністерство оборони України, 2025) і "Тканина напіввовняна" ТС А01ХJ.29956-154:2019 (01) (Міністерство оборони України (2019), що застосовуються у системі речового забезпечення ДПСУ, установлюють вимоги до таких показників, як склад сировини, поверхнева густина, повітропроникність, гігроскопічність, опір стиранню, розривне навантаження, стійкість фарбування та вміст формальдегіду.

Аналіз зазначених нормативних документів дає змогу дійти висновку, що здатність офіцерів речової служби оцінювати ФХВ матеріалів є необхідною умовою здійснення приймального контролю та забезпечення відповідності речового майна до вимог нормативно-технічної документації, а отже, складником їхньої професійної готовності до виконання службових обов'язків.

Водночас ефективне формування зазначеної компетентності у майбутніх офіцерів речової служби ООДК потребує створення відповідних педагогічних умов, які забезпечують поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю та орієнтацію освітнього процесу на реальні завдання службової діяльності. У зв'язку із цим доцільно розглянути педагогічні умови формування здатності визначати ФХВ матеріальних засобів номенклатури речової служби.

Поєднання теорії і практики у процесі фахової підготовки

Поєднання теоретичного та практичного складників підготовки є однією із ключових педагогічних умов формування компетентності щодо визначення ФХВ матеріальних засобів номенклатури речової служби. Теоретичні знання з матеріалознавства, ФХВ тканин і

нормативно-технічних вимог мають безпосередньо інтегруватися з практичними заняттями, спрямованими на оцінювання якості матеріалів у реальних або наближених до реальних умовах службової діяльності.

Реалізація цієї умови передбачає використання практичних занять, лабораторних робіт, навчальних тренувань із приймального контролю речового майна, у ході яких майбутні офіцери застосовують теоретичні знання для аналізу фактичних показників якості матеріалів і прийняття управлінських рішень.

Використання зразків тканин і матеріалів в освітньому процесі

Важливою педагогічною умовою формування зазначеної компетентності є систематичне використання в освітньому процесі зразків тканин і матеріалів, що застосовуються у системі речового забезпечення. Робота зі зразками дає змогу майбутнім офіцерам речової служби візуально й тактильно ідентифікувати властивості матеріалів, співвідносити їх із вимогами нормативно-технічної документації та формувати навички первинного експертного оцінювання.

Залучення реальних зразків тканин сприяє розвитку професійного мислення, підвищує наочність навчання та забезпечує формування стійких практичних умінь, необхідних для здійснення контролю якості речового майна.

Залучення представників виробництва та експертного середовища

Формування компетентності щодо визначення ФХВ матеріалів є більш ефективним за умови залучення до освітнього процесу представників підприємств-виробників, фахівців лабораторій контролю якості й експертів у сфері речового забезпечення. Така взаємодія дає змогу майбутнім офіцерам ознайомитися із сучасними технологіями виробництва тканин, методами випробувань і практикою застосування нормативно-технічних вимог.

Залучення експертів сприяє формуванню у здобувачів освіти розуміння реальних проблем і ризиків, пов'язаних із невідповідністю матеріалів до встановлених вимог, а також розвитку здатності приймати обґрунтовані управлінські рішення у сфері речового забезпечення.

Використання кейсових завдань професійного спрямування

Ефективною педагогічною умовою формування зазначеної компетентності є застосування кейсових завдань, побудованих на типових і проблемних ситуаціях службової діяльності НРС. Кейси можуть моделювати процес приймального контролю речового майна, виявлення невідповідності ФХВ матеріалів до вимог технічної документації, а також прийняття рішень щодо рекламації або відмови від приймання.

Використання кейсових завдань сприяє розвитку аналітико-управлінських компетентностей, формує здатність до комплексного оцінювання ситуації та прийняття відповідальних управлінських рішень у межах повноважень НРС.

Поряд із кейсовими завданнями доцільно використовувати практичні навчальні вправи, спрямовані на відпрацювання окремих дій НРС. Такі вправи передбачають поетапне виконання завдань, пов'язаних з аналізом супровідної документації, порівнянням фактичних характеристик тканини з вимогами технічної специфікації, оцінюванням зразка-еталона та формулюванням обґрунтованого висновку щодо якості матеріалу.

На відміну від кейсових завдань, які моделюють комплексну проблемну ситуацію, практичні вправи дають змогу зосередитися на формуванні конкретних умінь і навичок,

що є необхідними для подальшого прийняття управлінських рішень у сфері речового забезпечення.

Ускладнення практичних вправ шляхом введення обмежень за часом, неповної інформації або альтернативних варіантів рішень дає змогу наблизити навчальний процес до реальних умов службової діяльності.

Практичні ризики недостатньої сформованості компетентності СКс24

Недостатній рівень сформованості компетентності щодо визначення основних ФХВ матеріальних засобів номенклатури речової служби створює низку практичних ризиків у діяльності НРС ООДК. У таких умовах оцінювання якості тканин і матеріалів часто має формальний характер і ґрунтується переважно на супровідній документації без належного аналізу фактичних властивостей матеріалу.

Одним із найбільш поширених ризиків є прийняття на забезпечення речового майна, яке формально відповідає вимогам документації, але не забезпечує необхідних експлуатаційних характеристик у реальних умовах служби. Це може виявлятися у швидкому зношуванні однострою, втраті повітропроникності після прання, зниженні водозахисних або теплоізоляційних властивостей, що безпосередньо впливає на комфорт і працездатність особового складу.

Крім того, відсутність у НРС достатніх знань і практичних навичок оцінювання ФХВ матеріалів ускладнює своєчасне виявлення невідповідностей між зразком-еталоном і фактичними характеристиками тканини, особливо під час приймального контролю. У результаті зростає кількість рекламацій, виникає потреба у повторних перевірках або заміні речового майна, що призводить до додаткових матеріальних витрат та ускладнює організацію речового забезпечення.

Недостатня сформованість компетентності СКс24 також обмежує можливості НРС приймати обґрунтовані управлінські рішення. За відсутності розуміння впливу ФХВ матеріалів на умови експлуатації однострою управлінські рішення зводяться до формального виконання нормативних вимог, без урахування реальних потреб підрозділів та умов виконання службових завдань.

Таким чином, недостатній рівень сформованості компетентності щодо визначення ФХВ матеріальних засобів номенклатури речової служби не лише знижує ефективність системи речового забезпечення, а й негативно впливає на умови служби та збереження здоров'я особового складу. Це підтверджує необхідність цілеспрямованого формування зазначеної компетентності у процесі фахової підготовки майбутніх офіцерів речової служби.

Дискусія і висновки

У результаті проведеного дослідження теоретично обґрунтовано та практично розкрито зміст фахової компетентності майбутнього офіцера речової служби щодо визначення фізико-хімічних властивостей тканин і матеріалів, що використовуються для виготовлення предметів речового майна. Установлено, що зазначена компетентність (СКс24) має інтегрований характер і поєднує професійно орієнтовані, операційно-практичні та аналітико-управлінські складники, необхідні для ефективного виконання службових обов'язків НРС ООДК ДПСУ.

Доведено, що здатність визначати фізико-хімічні властивості матеріальних засобів номенклатури речової служби є не лише матеріалознавчою навичкою, а й складником управлінської готовності офіцера до прийняття обґрунтованих рішень у процесі приймального контролю, експлуатації та оцінювання якості речового майна. Обґрунтовано, що формування зазначеної компетентності має здійснюватися з урахуванням вимог

чинних військових стандартів і технічних специфікацій, які регламентують порядок розроблення, випробування та прийняття предметів речового забезпечення.

У ході дослідження визначено педагогічні умови ефективного формування фахової компетентності СКс24 у процесі фахової підготовки здобувачів вищої освіти за ОПП "Тил". До таких умов віднесено поєднання теоретичної та практичної підготовки, використання зразків тканин і матеріалів в освітньому процесі, залучення представників виробничого й експертного середовища, застосування кейсових завдань і практичних вправ професійного спрямування. Реалізація зазначених умов забезпечує наближення освітнього процесу до реальних умов службової діяльності й підвищує практичну спрямованість підготовки майбутніх офіцерів речової служби.

Обґрунтовано, що недостатній рівень сформованості компетентності щодо визначення фізико-хімічних властивостей матеріальних засобів створює низку практичних ризиків у діяльності ООДК, зокрема призводить до формального підходу до контролю якості, зростання кількості рекламаций, додаткових матеріальних витрат і зниження експлуатаційних характеристик речового майна. Це, у свою чергу, негативно впливає на умови служби та збереження здоров'я особового складу.

Отже, результати дослідження підтверджують доцільність і необхідність цілеспрямованого формування фахової компетентності майбутніх офіцерів речової служби щодо визначення фізико-хімічних властивостей тканин як важливого складника їхньої професійної підготовки й готовності до виконання службових завдань у системі речового забезпечення ДПСУ.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у розробленні та експериментальній перевірці методики формування фахової компетентності СКс24 у процесі підготовки майбутніх офіцерів речової служби, удосконаленні навчально-методичного забезпечення відповідних дисциплін, а також у створенні критеріїв і показників оцінювання рівня сформованості здатності визначати фізико-хімічні властивості матеріалів з урахуванням сучасних вимог нормативно-технічної документації та практики речового забезпечення.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Міністерство оборони України. (2017). *Про затвердження Порядку здійснення контролю за якістю речового майна, що постачається для потреб Збройних Сил України*. Наказ від 19.07.2017 № 375. <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/31329-zi-zminami>
- Міністерство оборони України. (2019). *Тканина напіввовняна. Технічна специфікація Міністерства оборони України на предмети для речового забезпечення*. ТС А01ХJ.29956-154:2019 (01). <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/tkanina-napivvovniiana-ts-a01xj-29956-154-2019-01>
- Міністерство оборони України. (2025). *Тканини бавовняні та змішані. Технічна специфікація Міністерства оборони України на предмети для речового забезпечення*. ТС А01ХJ.29979-539:2025 (02). <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/tkanini-bavovnyani-ta-zmishani-ts-a01-xj-29979-539-2025-02>
- Пonomarenko, O. (2025). Обґрунтування фахових компетентностей спеціалізації освітньої програми "Організація діяльності тилових підрозділів ДПСУ". *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки*, 3(42). 144–161.
- Саган, В. (2025). Аналіз змісту підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою "Організація діяльності тилових підрозділів Державної прикордонної служби України" за напрямом речового забезпечення. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки*, 3(42). 162–184.
- Управління стандартизації, кодифікації та каталогізації. (2018). *Військовий стандарт 01.301.001–2018 (02). Речове забезпечення. Система розроблення предметів для речового забезпечення*. Наказ від 26.09.2018 № 11. <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/viiskovii>

standart-vst-01-301-001-2018-02-rechove-zabezpechennia-sistema-rozroblennia-predmetiv-dlia-rechovogo-zabezpechennia-osnovni-polozhennia-zi-zminami Furmanek, W. (1997). *Kompetencje – proba okreslenia pojecia. Edukacja Ogolnotechniczna*, 7, 12–18.

Furmanek, W. (1998). *Kompetencje ogolnotechniczne w edukacji wszechszkolnej. Edukacja Ogolnotechniczna nauczycieliklas I-III / red. K. Kraszewski. Rzeszow-Krakow : Wyd. Oswiatowe, 7–21.*

Matusz, M. (2008). *Kompetencje informacyjnenauczycieli i uczniw. Edukacja Technika : informatyka – edukacja: podred. W. Walata. – Rzeszow : Uniwersytet Rzeszowski. Tom X. Teoretyczne i praktyczne problemy edukacji informatycznej*. 189–200.

National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky. (2025a). Educational and professional program "Organization of the activities of the logistics units of the State Border Guard Service of Ukraine". Order dated 28.04.2025 No. 236-OD. <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/programspage.opp-odtp-dpsu.pdf>

National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky. (2025b). Syllabus of the academic discipline OOK 38 "Economics, organization and planning of material support". <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/programspage.ook-38-ekonomika-organizacziya-ta-planuvannya-rechovogo-zabezpechennia.pdf>

Sahan, V., Ponomarenko, O., Kocheulov, A., Levchuk, N., Bratko, A., & Sychevskyi, Yu. (2025). Enhancing Future Officers' Training to Provide Logistics Support: The Case of Ukraine. *Journal of Curriculum and Teaching*, 14, 4, 221–231. <https://doi.org/10.5430/jct.v14n4p221>

References

Department of Standardization, Codification and Cataloguing. (2018). *Military Standard 01.301.001 – 2018 (02). Material support. System for developing items for material support*. Order dated 09/26/2018 No. 11) [in Ukrainian]. <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/viiskovii-standart-vst-01-301-001-2018-02-rechove-zabezpechennia-sistema-rozroblennia-predmetiv-dlia-rechovogo-zabezpechennia-osnovni-polozhennia-zi-zminami>

Furmanek, W. (1997). *Kompetencje – proba okreslenia pojecia. Edukacja Ogolnotechniczna*, 7, 12–18 [in Polish].

Furmanek, W. (1998). *Kompetencje ogolnotechniczne w edukacji wszechszkolnej. Edukacja Ogolnotechniczna nauczycieliklas I-III / red. K. Kraszewski. Rzeszow-Krakow : Wyd. Oswiatowe, 7–21 [in Polish].*

Matusz, M. (2008). *Kompetencje informacyjnenauczycieli i uczniw. Edukacja Technika : informatyka – edukacja: podred. W. Walata. – Rzeszow : Uniwersytet Rzeszowski. Tom X. Teoretyczne i praktyczne problemy edukacji informatycznej*. 189–200 [in Polish].

Ministry of Defense of Ukraine. (2017). *On approval of the Procedure for quality control of tangible property supplied for the needs of the Armed Forces of Ukraine*. Order dated 19.07.2017 No. 375 [in Ukrainian]. <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/31329-zi-zminami>

Ministry of Defense of Ukraine. (2019). *Half-wool fabric. Technical specification of the Ministry of Defense of Ukraine for items for material support*. TS A01XJ.29956-154:2019 (01) [in Ukrainian]. <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/tkanina-napivvovniiana-ts-a01xj-29956-154-2019-01>

Ministry of Defense of Ukraine. (2025). *Cotton and mixed fabrics. Technical specification of the Ministry of Defense of Ukraine for items for material support*. TS A01XJ.29979-539:2025 (02) [in Ukrainian]. <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/tkanini-bavovnyani-ta-zmishani-ts-a01-xj-29979-539-2025-02>

National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky. (2025a). Educational and professional program "Organization of the activities of the logistics units of the State Border Guard Service of Ukraine". Order dated 28.04.2025 No. 236-OD. <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/programspage.opp-odtp-dpsu.pdf>

National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky. (2025b). Syllabus of the academic discipline OOK 38 "Economics, organization and planning of material support". <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/programspage.ook-38-ekonomika-organizacziya-ta-planuvannya-rechovogo-zabezpechennia.pdf>

Ponomarenko, O. (2025). Substantiation of professional competencies of the specialization of the educational program "Organization of the activities of the logistics units of the State Border Guard Service of Ukraine". *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*, 3(42), 144–161 [in Ukrainian].

Sagan, V. (2025). Analysis of the content of training of higher education applicants under the educational and professional program "Organization of the activities of the logistics units of the State Border Guard Service of Ukraine" in the direction of material support. *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*, 3(42), 162–184 [in Ukrainian].

Sahan, V., Ponomarenko, O., Kocheulov, A., Levchuk, N., Bratko, A., & Sychevskyi, Yu. (2025). Enhancing Future Officers' Training to Provide Logistics Support: The Case of Ukraine. *Journal of Curriculum and Teaching*, 14, 4, 221–231. <https://doi.org/10.5430/jct.v14n4p221>

Отримано редакцією журналу / Received: 02.02.26

Прорецензовано / Revised: 04.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 19.02.26

Опубліковано / Published: 30.03.26

Vitalii SAHAN, PhD,
ORCID ID: 0000-0003-1042-8353
e-mail: Sagan2161@ukr.net

Bogdan Khmelnytsky National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytsky, Ukraine

FORMING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE SUPPLY OFFICERS IN DETERMINING THE PHYSICAL AND CHEMICAL PROPERTIES OF FABRICS

Background. The development of professional competencies of future supply officers in the system of higher military education is an important condition for the effective functioning of the logistics and supply system of the State Border Guard Service of Ukraine. In the context of updating the regulatory and technical framework and introducing modern materials, the training of officers capable of professionally assess the quality of material resources is becoming particularly relevant. The ability to determine the physical and chemical properties of fabrics and materials directly influences managerial decision-making in quality control process and ensuring proper service conditions for personnel. The purpose of this study is to theoretically substantiate and practically reveal the content of the professional competence of future supply officer in determining the physical and chemical properties of fabrics and materials, as well as to identify ways of developing this competence in the process of professional training under the educational and professional programme 'Organisation of support units activities of the State Border Guard Service of Ukraine'.

Methods. To achieve the stated objective, a set of general scientific and specialized research methods was employed, in particular: analysis and synthesis – to clarify the essence of professional competence and substantiate its structural components; content analysis – to examine scientific sources, regulatory and legal acts, military standards and technical specifications in the field of supply; generalisation and systematisation – to determine the pedagogical conditions for the formation of competence in determining the physical and chemical properties of material resources; logical modelling – to substantiate the relationship between the theoretical training and practical activities of supply officers.

Results. The study found that professional competence in determining the physical and chemical properties of material assets in the inventory of the material service (SKs24) is integrated in nature and is formed taking into account the requirements of current military standards and technical specifications. The pedagogical conditions for its effective formation have been determined, in particular, the combination of theoretical and practical training, the use of fabric samples and case studies of a professional nature. It has been proven that an insufficient level of development of this competence reduces the effectiveness of quality control of material assets and increases the risks in the service activities of supply service officers.

Conclusions. The ability of future supply officers to determine the physical and chemical properties of fabrics and materials is an important component of their professional readiness to perform their duties in the logistics support system of the State Border Guard Service of Ukraine. Purposeful development of this competence, taking into account regulatory and technical requirements as well as practical tasks, will contribute to improving the quality of professional training and reducing the risks associated with the acceptance of poor-quality material.

Keywords: competence; material support; physical and chemical properties of fabrics; supply officer; quality of material assets; pedagogical conditions; State Border Guard Service of Ukraine.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.